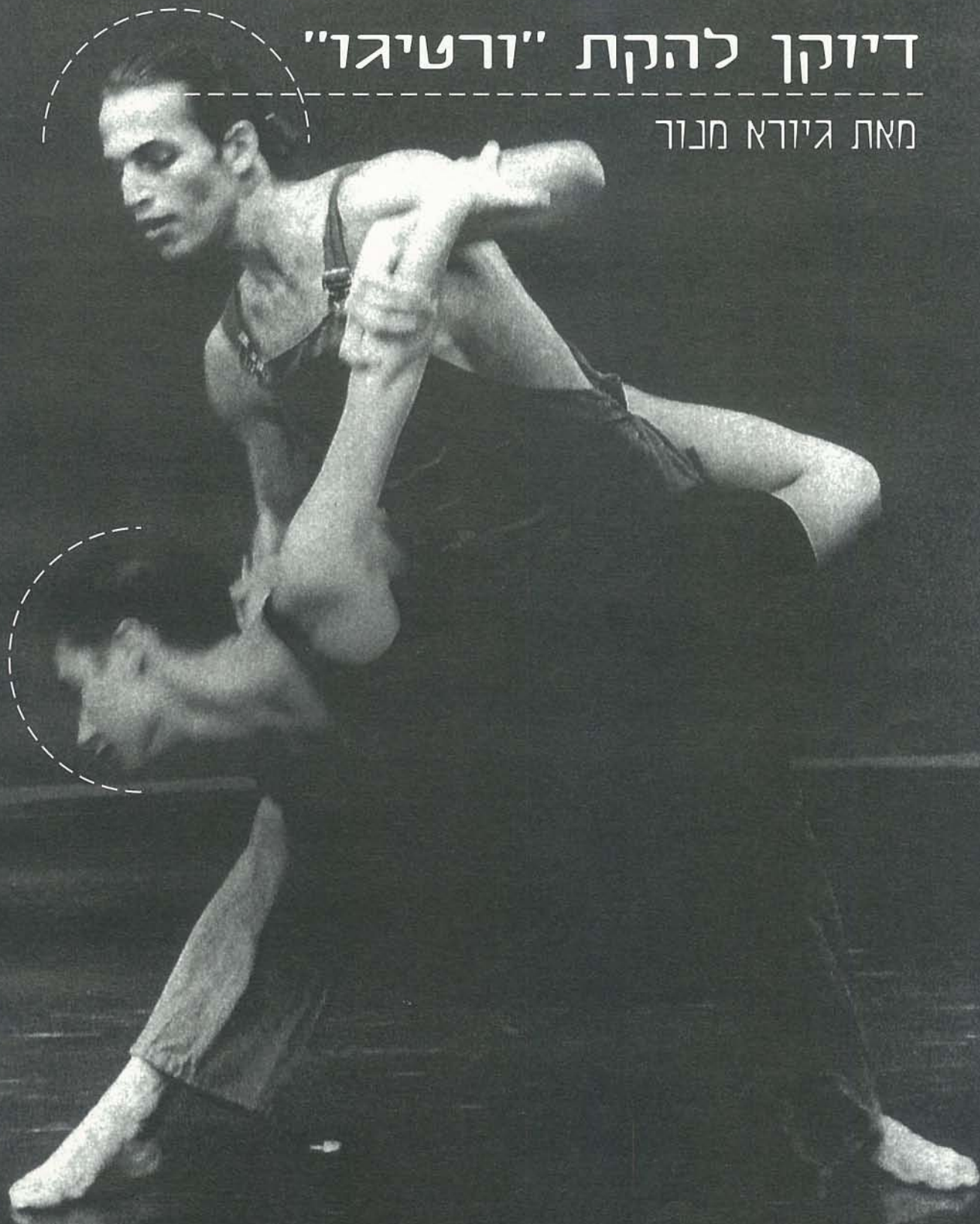

סחרור-גבהים במוצדיון שהוא בור

דיוקן להקת "ורטיגו"

מאת ג'ורא מנור

להקת המחול הירושלמית "ורטיגו" חגגה לא מכבר את יום הולדתה החמישי. מה שהחל כמחול לשניים של נועה ורטהיים ועדי שעל, התפתח ללהקה של ממש, שהספיקה לנדוד בעולם הגדול והופיעה בבית ובחו"ל בהצלחה רבה.

היא נושאת את השם המוזר במקצת "ורטיגו", משמע סחרור, שכרון חושים, מה שחשים טייסים, שעה שמטוסם סובב על צירו, בשעת אורובטיקה או בשעת תאונה. "ורטיגו" היה המחול הראשון של השניים, שעסק בחוויה של עדי כפרח-טייס. הדואט היה כן ומרגש, עם קצת נימה ילדותית-תמימה, כשהבחור "טס" לו בזרועות פשוטות לצדדים, כמו ילד בגן הנדנדות, שמדמיין לו שהוא מטוס.

המופע הטרי שלהם למבוגרים נושא שם מוזר ואפילו מיסתורי לא פחות. "בורדומינו" זה מתרחש במועדון-לילה, המקיף לא רק את הרקדנים והנגנים החיים, שהם חלק אינטגרלי של המופע, הנמשך כשעה ועשר דקות.

הצמד נועה ועדי מתחמק ממתן הסבר לשם. כי אולי יש כאן לא רק באר (במובן: מקום ששותים בו משקאות חריפים), אלא גם בור, ושמה החיים אינם אלא מין משחק דומינו?

אחרי "ורטיגו" יצרו השניים דואט ושמו "עדשות מגע". זה היה, בעצם, כפל דואט. כי במקביל, אבל ללא סינכרוניזציה של ממש, הוקרן מעל ומאחורי הרקדנים אותו מחול עצמו, בידאו על מסך גדול. כך שלפעמים היה תקריב גדול מול אותה תנועה על הבימה, לפעמים ההקרנה הקדימה, וברגע אחר איחרה, את התנועה

הממשית, התלת-מימדית. ושניות זו, אם תרצה כפילות זו, הפכה דואט פשוט למדי, שהיה בו לא מעט אילתור-מגע, לחוויה של ממש.

עדי ונועה הם זוג לא רק על הבימה. הם חיים יחד, וקירבה גופנית ונפשית זו שלהם, הזוגיות שלהם, ניכרת בתנועה.

הם הכירו זה את זה, שעה שרקדו יחד בלהקת "תמר-ירושלים", עליה השלום. נועה היא בוגרת האקדמיה למחול ע"ש רובין בירושלים, ועדי הינו יליד חיפה ולמד בסדנת מטה אשר, שליד להקת המחול הקיבוצית בגעתון.

נועה: כשבוע אחרי שעדי הגיע ל"תמר", שבוע שבו כל הרקדניות בלהקה שמו עין על הבחור היפה הזה שהופיע אצלנו, בשעת חזרה לקטע בו היה "ליפט" קשה (הרמת הרקדנית לאויר על ידי הפרטנר שלה), הבטתי בו ובלי לומר מילה רצתי ועליתי על הכתף שלו. צחקנו, ומאותו רגע...

בראשית דרכה של "ורטיגו" היה להם מה שנקרא "מזל של טירונים", כי שתי עבודותיהם הראשונות התקבלו בהתלהבות. הם הוזמנו להופיע בלונדון, בפסטיבל מחול יוקרתי, ה-Dance Umbrella, אבל לא היה להם כסף לקנות כרטיסי טיסה. כמעט כבר ויתרו על חשיפה זו לעולם הגדול. ואז, בהפתעה גמורה, הם זכו במילגה מקרן Goubier הדנית, דבר שאיפשר להם לנסוע לאירופה.

הפרס שבו זכו מטעם "המועצה הבריטית" בתל-אביב איפשר לשניהם השתלמות ב-"Place" בלונדון.

שנה אחר כך, ב-1993, השתתפו בתחרות הנערכת בעיר גרונינגן שבצפון הולנד וזכו ב"פרס הקהל". באותה שנה הם הכינו בכורה חדשה, במסגרת פסטיבל ישראל.

זו היתה עבודה משותפת עם להקת "ריקושט" הבריטית. ערב זה כלל שלוש יצירות, "ורטיגו", "עדשות מגע" ומחול משותף עם הרקדנים מבריטניה, "לימבוס", למוזיקה מאת רן בגנו.

התכנית נקראה "סימביוזה", משמע השלמה הדדית, חיי שני אורגניזמים יחד. אבל שיתוף הפעולה לא העלה את "ורטיגו" עוד רמה, אלא רק הבליט את המיומנות של הישראלים לעומת המרכיב הבריטי שהיה כאילו לא גמור, לא מעניין מספיק.

יתכן שהמאפיין המרכזי של "הכפר העולמי" של התקשורת הבינלאומית, בו אנו חיים, הוא מחיקת הגבולות וטשטוש ההבדלים הלאומיים באומנות. הרי ממש לא ניתן לדבר כיום על סגנון לאומי במחול החדש. אין מחול הולנדי או צרפתי מודרני, אלא רק יוצרים בעלי אישיות, שבאה לידי ביטוי ביצירותיהם. ורק אנחנו "מפגרים" אחרי ההתפתחות ומבקשים איזה סממן ישראלי ייחודי בעבודות של הלהקות שלנו.

דווקא "ורטיגו" מרבה בעבודה עם אומנים מארצות אחרות, ולא בצורת הזמנת כוריאוגרפים או רקדנים אורחים, אלא ביצירה משותפת ממש. כך הם יצרו את עבודתם עם הלהקה ההונגרית "ארטוס", שגם היא צמד, גאבור גודה (Gabor Goda) ואילדיקו מנדי (Ildiko Mandy).

רשימת יצירות להקת "ורטיגו"

כוריאוגרפיה של כל העבודות:

נועה ורטהיים
עדי שעל

"ורטיגו" (1992):

מוזיקה: קאלוז; תאורה: שי יהודאי

"עדשות מגע" (1993)

בימוי וידאו: אמיר שטראסבורג; מוזיקה: אורי
דישי; תאורה: גידי קופרמן; תלבושות: נורי לוי

"לימבוס" (1994)

מוזיקה: רן בגנו; תאורה: גידי קופרמן; וידאו:
גיל ארד

"חלונות" (1995)

"ארטוס" - בשינוף הרקדנים מהונגריה, גאבור
גודה ואילדיקו מאנד; מוזיקה: מרתה
אישטוואן וקאטאלין קאראדי

**כוריאוגרפיה עבור להקת המחול מאירלנד,
"In Transit Dance Company" (1996)**

"בורדומינו" (1996)

מוזיקה: סטיב הורנשטיין; תאורה: דויד גינת;
עיצוב בימה: עופר טלר; תלבושות: תמר שוחט

"פאור דאנס" (1997)

רעיון ובימוי: עדי שעל; טקסטים: חמוטל בן
זאב; תלבושות: דנה כפיר ואלה קולסניק;
תאורה: עדי שעל; תאורה: דוד גינת; וידאו:
נמרוד ארז ופטר רוט

היא נושאת את השם המוזר
במקצת "ורטיגו", משמע
סחרור, שכרון חושים, מה
שחשים טייסים, שעה שמטוסם
סובב על צירו, בשצת
אווירובטיקה או בשצת תאונה.
"ורטיגו" היה המחול הראשון
של השניים, שצסק בחוויה
של צדי כפרח-טייס

"לימבוס", כור' ורקדנים: עדי שעל ונועה ורטהיים,

צילום: שגית לבנה

"LIMBUS", CHOR.: SHA'AL & WERTHEIM

PHOTO: SAGIT LIVNE

מאפיינים אלה ניכרים היטב ב"בורדומינו" שהיא יצירתם הטרייה ביותר, מלבד תכנית לילדים שבכורתה נועדה לסתיו 1997. אחד החלקים המרשימים ביותר ב"בורדומינו" הוא דו קרב אקרובטי בין עדי שעל ואלדד בן ששון. אפשר אולי למתוח קשת בין "עדשות מגע" לקרב-מגע-ללא-מגע בבאר. מרכיב מרכזי נוסף במופע חזק ומרגש זה היא המוזיקה החיה, שמבצעים סטיב הורנשטיין ונגן כלי-ההקשה ג'פרי קובלסקי.

המופע לילדים שלהם מחזיר את "ורטיגו" לאמצעי, ששימש אותם בראשית דרכם, הוידאו. המופע נושא את השם "פאור דאנס". המלה האנגלית דאנס נכנסה לאחרונה לאופנה. יש מוזיקת דאנס, יש וידאו-דאנס.

חמש שנים של עבודה משותפת אולי אינו בגדר תקופה, אלא אם כן מתיחסים למחול כאילו היה כלב, שכידוע שנה מחייו מקבילה ל-7 שנות חיי אדם. ואם סופרים כך, הרי ש"ורטיגו" כבר בת 35...

"ורטיגו" היתה מהסנוניות הראשונות של להקות צעירות ולא גדולות, שקמו בעשור האחרון בישראל. במשך עשרים שנה ויותר, כוריאוגרפים צעירים חיפשו דרכים להיות עצמאיים אבל עד להקמת מרכז סוזן דלל ושינוי מדיניות מינהל האומנויות של משרד החינוך והתרבות בראשית שנות ה-90, אי אפשר היה בכלל לחשוב על הקמת מסגרות קבועות, פחות או יותר, של מחול עצמאי.

עדי: פגשנו אותם בברלין, במסגרת סדנת מחול-וידאו, בה השתתפנו. ברגע שכנס לחדר גאבור, שאלה אותי נועה: "מי זה החתיך הצבר הזה?" הסתכלתי ומיד היתה כימיה, ואמרנו שצריך לעשות איתם משהו. התברר שיש לו להקה, דיברנו ושנה שלמה התכתבנו. נסענו לבודפשט לחודש וחצי.

יצירה זו של הרביעיה הישראלית-הונגרית נקראה "ארטוס" וסגנונה שונה מאוד מיתר העבודות של "ורטיגו". תחילה סתום כל פתח הבמה, הפרוסצניום, בחומה בנויה ממיכלי דלק, הנקראים גיריקנים (שם זה הומצא על ידי חיילי בנות-הברית במלחמת העולם השנייה, כי מיכלים אלה הגיעו לידיהם במדבר המערבי כשלל של צבאו של רומל. הכינוי האנגלי לגרמנים היה "גירי", ומכאן המושג גיריקן, משמע מיכל גרמני). תוך כדי פעילותה של הרביעיה הם מועברים למקומות אחרים, תוך כדי תנועה. עבודה זו הינה פחות מחולית מיתר עבודותיהם של נועה ועדי, יותר תיאטרון-מחול. אולי בהשפעת השותפים ההונגרים.

נועה: נכון. מצאנו את הגיריקנים באיזה חצר גרוטאות. היו עליהם תאריכים, ממש לפני קום המדינה, אפילו מסוף שנות השלושים. הם ממש יפים. ובבודפשט כיום עדיין משתמשים בכאלה. בארץ לא יכולנו למצוא אותם. רק במחסן גרוטאות גילינו 40 ויש לנו שני סטים, אחד בארץ ואחד בבודפשט.

האם יש כבר סגנון של "ורטיגו"?

נועה (לאחר היסוס): אולי יש משהו ייחודי בשימוש שלנו ב"קונטקט" ובשילוב אומנויות לחימה.

